

כניסת אהרן לקודש הקודשים בכל עת

בפרשת אחרי מות (ויקרא טז, ב) מוזהר אהרן **"זאל יבא בכל עת אל הקדש"**. וכן בסיום הפרשה נאמר **"והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני ישראל אחת בשנה"**, כלומר כניסת אהרן אל הקודש הייתה רק ביום הכיפורים.

אולם בפסוקים הבאים נאמר: **"בזאת יבא אהרן אל הקדש – בפר בן בקר... כתונת בד קודש ילבש וכו'"**. כלומר עיקר ההקפדה היא לא על העיתוי אלא על סדר הכניסה!

ההבנה כי התורה מתירה לאהרן הכהן להיכנס גם בשאר ימות השנה מקבלת חיזוק מדברי המדרש (ויקרא-רבה כא, ו): **"אלא, בכל שעה שהוא רוצה ליכנס, ייכנס, רק שייכנס בסדר הזה"**. וכן בשמות-רבה (לח, י): **"כך אהרן היה נכנס בכל שעה לבית קודשי הקודשים"**.

באחרונים (ראה 'עץ יוסף' על המדרש שם) מובא בשם הגר"א כי ההיתר להיכנס בכל עת ניתן לאהרן הכהן בלבד, אך שאר כוהנים גדולים הותרו להיכנס רק ביום הכיפורים (ראה הקדמת 'העמק דבר' לספר ויקרא ובפירושו לפרשה זו).¹

לאור דברים אלו, עיקר הפרשה מדברת על כניסת אהרן בכל השנה, ורק בסופה מציינת התורה שלדורות רשאי יהיה הכהן הגדול להיכנס לקודש-הקודשים רק ביום הכיפורים. לפי זה, משמעות הפסוק בפרשת תצוה (שמות ל, י): **"וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים אחת בשנה"** (שדרשן חז"ל ביומא סא ע"א – "אחת ולא שתיים") היינו בתורת חובה, או לדורות. אבל אהרון הכהן עצמו רשאי היה להיכנס פעמים נוספות.

ה'חכמת אדם' שהזכיר אף הוא את דברי הגר"א, עמד על דקדוק זה גם מדברי הגמרא (יומא לב ע"א) המפרשת את הפסוק (שם טז, כג): **"זבא אהרן אל אוהל מועד"** ככניסה לקודש-הקודשים על מנת להוציא את הכף והמחתה. מאידך בסדר עבודת כוהן גדול ביום הכיפורים נזכר כי כניסתו לקודש-הקודשים להוצאת הכף והמחתה הייתה בסוף עבודת היום! ומבאר ה'חכמת אדם', שפשט הפסוקים בעינו עומד, והוא מתייחס רק למקרה העיקרי שבו עוסקת הפרשה – כניסת אהרון הכהן לקודש-הקודשים בכל עת שירצה. ואילו

1. לעומת זאת, מדברי השפת אמת' (אחרי מות, תרל"ו) נראה שהוא סובר שגם לאהרן היה אסור להיכנס לקודש-הקודשים: **"ולא ימות, הוא בכלל האזהרה כי היה אפשר שימסור אהרן נפשו לכנוס אף שימות. לכן נאמר לו אל יבא ולא ימות כי רצון המקום שיחיה. והנה כל אדם אינו יכול לכנוס לק"ק ואהרן היה יכול אלא שנאסר לו לכנוס והיה ניסיון גדול לכן הוצרך להזהירו כ"כ כנ"ל"**.

ההלכה למשה מסיני שהכוהן הגדול מוציא את הכף והמחתה בסוף עבודת היום² נאמרה רק לדורות הבאים בשאר כוהנים גדולים, ודווקא ביום הכיפורים.

רעיון דומה כותב ה'משך חכמה'. אלא שבניגוד ל'חכמת אדם' שתלה את עיקר ההבדל בין אהרון הכהן לשאר כוהנים גדולים, ה'משך חכמה' תולה את ההבדל בין עבודת המשכן של דור המדבר ובין עבודת שאר הדורות. ה'משך חכמה' מבסס את חידושו על דברי הספורנו בפרשת אמור:

"יערוך אותו אהרן" – אף על פי שהיתה הדלקת הנרות וכן קטרת התמיד כשרה בכהן הדיוט לדורות כפי מה שקבלו ז"ל מכל מקום נאמר בשניהם אהרן כי אמנם כל ימי המדבר היה ענין המשכן בכל יום כענינו לדורות ביום הכפורים שנאמר בו (ויקרא טז, ב) "כי בענן אראה על הכפרת", וזה כי בכל ימי המדבר נאמר (שמות מ, לח) "כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו". ולכן היה מן הראוי שיהיו מעשה הקטרת והדלקת הנרות בו הנעשים בפנים נעשים על ידי כהן גדול כמו שנעשים לדורות ביום הכפורים. (ספורנו, ויקרא כד, ג)

ה'משך חכמה' מבאר שהוא הדין לעניין כניסת הכהן הגדול לקודש-הקודשים – בדור המדבר התירה התורה להיכנס בכל עת אל הקודש, ובלבד שייעשה כסדר הזה. ואילו האיסור "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" נאמר רק לדורות הבאים.

על פי דבריו מבואר שהיתר אינו היתר פרסונלי ואינו מיוחד דווקא לאהרון הכהן, אלא ההיתר נאמר לדור המדבר, לכל הכוהנים הגדולים שיהיו בו (ולפ"ז אף אלעזר בן אהרון הכהן היה מותר להיכנס בכל עת בשנת הארבעים במדבר, אחר מות אהרון הכהן³).

יה"ר שנזכה בקרוב ממש לראות את הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים.

2. ההלכה למשה מסיני היא שהכוהן הגדול טובל ביום הכיפורים חמש טבילות, טבילה לפני כל החלפת בגדים, ואילו היה הכהן הגדול מוציא את הכף והמחתה מיד לאחר שילוח השעיר, בעודו לבוש בגדי לבן, כמשתמע מפשט הפסוקים, לא היה צריך לטבול אלא שלוש פעמים בלבד. ומבאר ה'חכמת אדם' שכאשר אהרון הכהן היה נכנס לקודש-הקודשים בשאר ימות השנה, אכן היה טובל רק שלוש טבילות.

3. בני ישראל עברו את הירדן בחודש ניסן בשנת הארבעים, ועל פי המסורת מות אהרון היה בר"ח אב שלפניו, ואם כן מדובר על תקופה של למעלה מחצי שנה.